

Ruralni turizam u Požeško-slavonskoj županiji

Turković, Sara

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:978159>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-22**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Sara Turković

Preddiplomski stručni studij Bilinogojstvo

Smjer Ratarstvo

Ruralni turizam u Požeško-slavonskoj županiji

Završni rad

Osijek, 2021.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Sara Turković

Preddiplomski stručni studij Bilinogojstvo

Smjer Ratarstvo

Ruralni turizam u Požeško-slavonskoj županiji

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. izv.prof.dr.sc. Snježana Tolić, mentor
2. prof.dr.sc. Jadranka Deže, član
3. dr.sc. Olgica Klepač, član

Osijek, 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Preddiplomski stručni studij Bilinogojstvo
Smjer Ratarstvo

Završni rad

Ruralni turizam u Požeško-slavonskoj županiji

Sara Turković

Sažetak: U ovom radu je istražen i analiziran ruralni turizam u Požeško-slavonskoj županiji. Za rad su korišteni različiti internetski izvori te znanstvena i stručna literatura. Prikazani su najznačajniji pružatelji usluga ruralnog turizma, te kako oni svojim ponudama i uslugama održavaju tradiciju i pružaju poseban doživljaj posjetiteljima. Stoga je cilj ovoga rada bio definirati i opisati što je to ruralni turizam i koje su prednosti i nedostaci njegova razvoja u Požeško-slavonskoj županiji uz prikaz stanja ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji i perspektive daljnjeg razvoja.

Ključne riječi: ruralni turizam, Požeško-slavonska županija, ruralna područja, objekti u funkciji ruralnog turizma

Rad sadrži: 22 stranice, 5 tablica, 11 slika i 16 literaturnih navoda.

Završni rad je pohranjen u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
Professional study Plant production

BSc Thesis

Rural tourism in Požega-Slavonia County

Sara Turković

Summary: In this paper, rural tourism in Požega-Slavonia County is researched and analyzed. The paper includes data from various Internet sources, scientific and professional literature. The most important providers of rural tourism services are shown, as well as how they maintain tradition with their offers and services and provide a special experience to visitors. Therefore, the aim of this paper was to define and describe what rural tourism is and what are the advantages and disadvantages of its development in Požega-Slavonia County with an overview of the state of rural tourism in Požega-Slavonia County and prospects for further development.

Keywords: rural tourism, Požega-Slavonia County, rural area, objects in the function of rural tourism

The paper contains: 22 pages, 5 tables, 11 pictures and 16 references.

Final work is archived in Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Materijal i metode	2
3. Rezultati i rasprava	3
3.1. Definicija i oblici ruralnog turizma	3
3.1.1. Definicije ruralnog turizma.....	3
3.1.2. Ruralna turistička destinacija	4
3.1.3. Oblici ruralnog turizma	4
3.2. Stanje ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji	5
3.2.1. Pružatelji turističkih usluga u Požeško-slavonskoj županiji	5
3.2.2. Prirodni i tradicijski turistički resursi ruralnog turizma	7
3.2.3. Destinacije u Požeško-slavonskoj županiji	9
3.2.4. Razvoj usluge smještaja turista u Požeško-slavonskoj županiji	12
3.2.5. Prednosti i nedostaci ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji	13
3.3. Opis ruralnih gospodarstava u Požeško-slavonskoj županiji	13
3.3.1. Eko gospodarstvo Božić	13
3.3.2. Ranč Čondić	16
3.4. Perspektive daljnjeg razvoja ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji	18
3.4.1. Struktura ponude ruralnog turizma	18
3.4.2. Mogućnosti financiranja razvoja usluga ruralnog turizma	19
4. Zaključak	20
5. Popis literature	21

1. UVOD

Požeško-slavonska županija jedna je od manjih hrvatskih županija s površinom od 1.815 četvornih kilometara i nešto više od 87.034 stanovnika (DZS, 2011.). To je mala županija u središtu Slavonije, koja se ističe brdskim predjelima za razliku od ravničarskih predjela na njenom istoku. Županija ima karakteristična fizičko-geografska obilježja koja su značajno utjecala na kulturno-povijesni razvoj i identitet prostora (Mitrović, 2018). Požeško-slavonska županija ima dugu povijest. Čovjek ovdje obitava od najstarijih vremena, o čemu svjedoče brojni arheološki nalazi. U rimsko doba Požeška kotlina imala je naziv „Valis aurea” - Zlatna dolina. Od srednjeg vijeka možemo pouzdano pratiti pisanu povijest županije, koja se po prvi put spominje 1210. godine. Požega se spominje 1227. godine kao utvrda i sjedište županije. Bila je jedan od najvažnijih gradova srednjovjekovne Slavonije. Uz Požegu, važna mjesta u to vrijeme bili su: Kaptol, Kutjevo, Pleternica, Velika i Pakrac, u kojem je jedno vrijeme bila kovaonica novca (Bašić Palković, 2018.). Povijesna baština Požege i Požeštine dobra su osnova za razvoj turizma, a bogatstvo ruralnih običaja i prirodnih resursa osnova su za razvoj ruralnog turizma.

Teško je napraviti neku distancu između ruralnog turizma i gradskog turizma jer se oni, na ovom malom području, međusobno isprepliću i nadopunjuju. Ruralni turizam je sve popularniji u županiji, kao i u svijetu, jer posjetiteljima nudi odmak od svakodnevnog i užurbanog gradskog života i pruža povratak prirodi, odmor i rekreaciju u očuvanom okolišu te upoznavanje s tradicionalnim načinom života nekog područja. Selektivni oblici turizma poput biciklističkog, seoskog, kamping i vinskog turizma, imaju sve veću ulogu u razvoju ruralnog turizma županije, a uz njihov razvoj raste i broj objekta koji se bave ruralnim turizmom, tj. broj pružatelja usluga ruralnog turizma (Mitrović, 2018.).

2. MATERIJAL I METODE

Ruralni turizam u Požeško-slavonskoj županiji slabo je zastupljen i istražen u stručnoj literaturi. Stoga je svrha ovog završnog rada dati doprinos kroz detaljnije istraživanje stanja ruralnog turizma u Županiji, njegovih prednosti, mogućnosti razvoja, te problematike s kojom se susreću vlasnici turističkih gospodarstava na području Požeško-slavonske županije.

Cilj rada je definirati/opisati/istražiti:

- 1) Što je to ruralni turizam i koje su osnovne prednosti i nedostaci njegova razvoja u Požeško-slavonskoj županiji.
- 2) Stanje ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji i najznačajnije pružatelje usluga
- 3) Osnovne probleme i poticaje za snažniji razvoj

Pri izradi ovoga završnog rada osim raznih internetskih izvora korišteno je relevantna znanstvena i stručna literatura.

3. REZULTATI I RASPRAVA

3.1. Definicija i oblici ruralnog turizma

3.1.1. Definicije ruralnog turizma

Ruralna područja su ona u kojima prevladava prirodno okruženje, seoski okoliš, mala naselja i sela, zaseoci, izdvojena poljoprivredna gospodarstva, s poljoprivredom i šumarstvom kao glavnim gospodarskim granama, a najčešće ih odlikuje loša gospodarska i demografska slika te značajno zaostajanje za urbanim sredinama (Hajdinjak, 2017.).

Turizam iz prošlosti se veoma razlikuje od turizma danas. Naime, u prošlosti je naglasak bio na masovnom turizmu, gdje je bila bitna kvantiteta, a ne kvaliteta, dok je danas turizam mnogo organiziraniji i više se stavlja naglasak na kvalitetu. Nekad je prevladavao samo jedan oblik odmora, dok danas ima više načina. Kupanje i sunčanje su bile glavne turističke atrakтивности, dok je danas naglasak na širem spektru doživljaja i učenja. Također, danas turisti pokazuju rastuću ekološku svijest. Ruralni turizam je povezan s baštinom, identitetom i tradicijom određenog područja jer je njegova glavna uloga očuvanje navedenog na način da posjetitelje upozna s načinom života u određenoj sredini i seoskim običajima (Mitrović, 2018.).

„Ruralni turizam predstavlja glavni potencijal ruralnih područja kojim osiguravamo opstanak sela, zadržavanje ljudi (mladih) na selu/ruralnom području i otvaranje novih radnih mjesta. Razvojem ruralnog turizma ujedno osiguravamo i razvoj drugih poslovnih sektora koji su vezani uz ruralni turizam, posredno ili neposredno“ (Mitrović, 2018.).

Ruralni turizam je uvjetovan turističkim atrakcijama koje se nalaze u ruralnim područjima. Važnost ruralnog turizma prije svega je u poljoprivrednim to jest tradicionalnim proizvodima, tradicijskoj gastronomiji, prezentiranju tradicije i turističke usluge, te korištenju postojećih resursa (Bašić Palković, 2018.).

3.1.2. Ruralna turistička destinacija

Turistička destinacija je veći funkcionalni prostor određenog turističkog mjesta, sa svim određenim turističkim obilježjima. Ona može biti pojedino turističko mjesto, pojedini lokalitet, pojedine regije ili zone, cijela zemlja, više zemalja ili kontinent. Turistička destinacija zavisi od tržišnog odnosa. Glavna obilježja turističke destinacije su: pristupačnost, prostor, atraktivnost i prirodne pogodnosti (Perše, 2019.).

3.1.3. Oblici ruralnog turizma

„Ruralni turizam predstavlja zajednički naziv za sve posebne oblike turizma u ruralnim područjima. Posebni oblici ruralnog turizma mogu biti: turizam na seljačkim gospodarstvima, lovni, ribolovni, ekoturizam, zdravstveni, sportsko-rekreacijski, rezidencijalni (kuće za odmor), avanturistički, kamping turizam, nautički turizam, gastronomski, vinski, kulturni turizam, vjerski turizam i ostali posebni oblici“ (Bašić Palković, 2018.). Na Slici 1. prikazana je podjela ruralnog turizma.

Slika 1. Prikaz međudnosa ruralnog, seoskog i turizma na turističkim seoskim obiteljskim gospodarstvima

Izvor: <http://www.apartmanija.hr/zajednica/aktualno/ruralni-turizam>

3.2. Stanje ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji

3.2.1. Pružatelji turističkih usluga u Požeško-slavonskoj županiji

Turistička zajednica Požeško-slavonske županije je krovna organizacija za potporu razvoju turizma u županiji. Na njihovoj Internet stranici vidljiv je pregled svih pružatelja turističkih usluga kako slijedi u Tablici 1.

Tablica 1. Pregled pružatelja turističkih usluga u Požeško-slavonskoj županiji

Hoteli	
1.	Vila Stanišić
2.	Dvorac Kutjevo
3.	Hotel Pakrac
Kampovi	
1.	Tog Čondić, Kamp odmorište – bungalovi
2.	Kamp odmorište Zlatni lug
3.	Kamp odmorište Duboka
Kuće za odmor	
1.	Vila Maja
2.	Kuća za odmor „Martin“
3.	Kuća za odmor Stojanović
4.	Kuća za odmor Slavonka
5.	Kuća za odmor – Vila Vinka
6.	Kuća za odmor – Vila Tena
7.	Kuća za odmor – Vila Sara
8.	Kuća za odmor Zlatni lug
Ruralni smještaj	
1.	Koliba Bečara
2.	OPG Mikić Dalibor
3.	OPG Blašković Đuro
4.	Viktorija, ruralna kuća za odmor
5.	TOG ČONDIĆ, apartman i soba
6.	Ruralna kuća za odmor GoodLife
7.	Agroturizam Dobrogošće

8.	Ruralna kuća za odmor „Na Orljavi“
9.	Turističko seljačko domaćinstvo Baka Ljuba
10.	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo Larva
11.	Objekt za robizonski smještaj Kitokret

Izvor: <https://tzzps.hr/>

3.2.2. Prirodni i tradicijski turistički resursi ruralnog turizma

Temeljne turističke resurse Požeško-slavonske županije čine bogata kulturna baština i prirodno-geografska osnova, koji čine različite oblike turizma i razne turističke ponude. Prirodne ljepote i očuvana priroda je samo jedan od važnih i glavnih privlačnih faktora za razvoj ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji (Mitrović, 2018.). Resursi Požeško-slavonske županije su navedeni u Tablici 1. i Tablici 2., te u većoj mjeri odražavaju agronomске aspekte.

Tablica 2. Prirodni resursi u Požeško-slavonskoj županiji

Resursi	Opis
Reljef	Vinородni brežuljci i brda Požege, Kutjeva, Pleternice
Rijeke	Orljava, Londža, Pakra, Brzaja...
Jezera	Sovsko jezero, Zvečevačko jezero
Termalni izvori	Izvori kod Lipika, Pakraca i Velike
Umjetni ribnjaci	Poljana, Vetovo, Lukač, Rajsavac, Eminovci..
Životinjski svijet	Jelen, srnjak, divlja svinja, fazan, zec, prepelica
Biljni svijet	Hrast kitnjak, hrast lužnjak, bukva..

Izvor: Mitrović, 2018

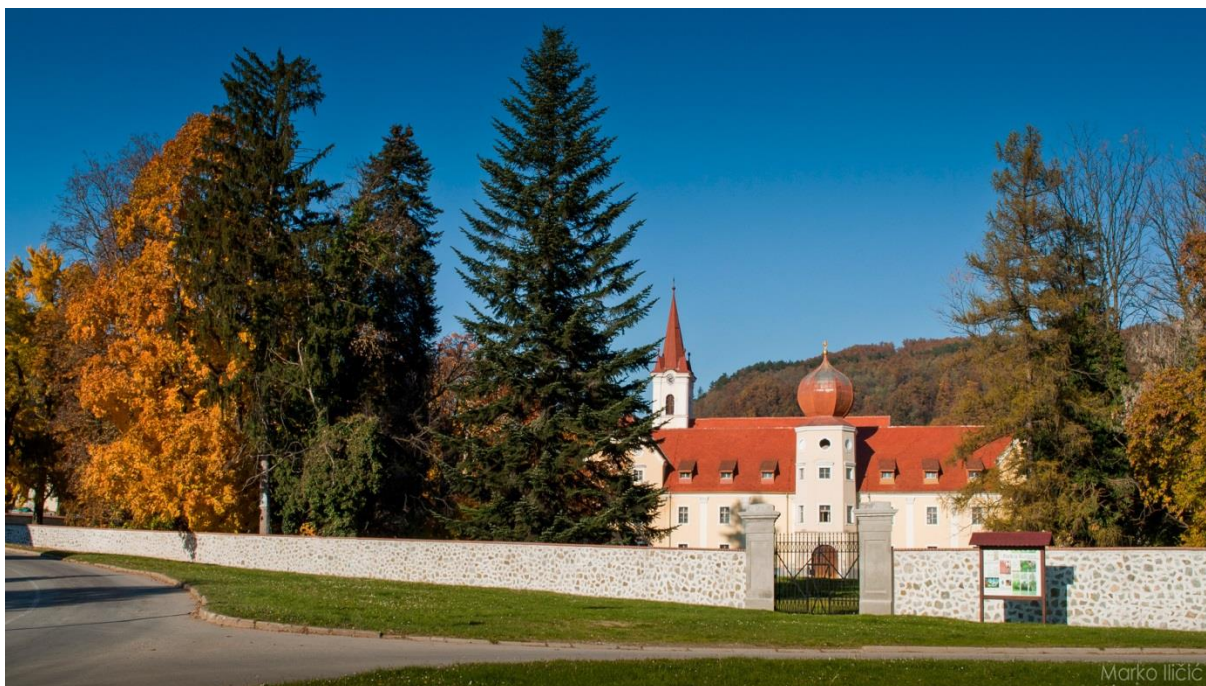
Tablica 3. Kulturni resursi u Požeško-slavonskoj županiji

Resursi	Opis
Manifestacije	Aureafest, Festival jednogminutnih filmova, Dani graševine, Ivanjski krijes, Devetnice...
Kulturne institucije	Gradski muzej Požega, Muzej grada Pakraca...
Znameniti ljudi	Julije Kempf, Dragutin Lerman, Dobriša Cesarić, Dragutin Tadijanović...
Sportsko - rekreacijski objekti	Stadion NK Slavonija, Moto-cross staza Villare..
Kultura života i rada	Tradicijski obrti, folklor, tradicijska gradnja..

Izvor: Mitrović, 2018

Požeško-slavonska županija je idealna destinacija za turiste koji žele provesti odmor u miru i tišini, daleko od gradskih gužvi. Za sada je turisti prilično malo posjećuju, jer je smještena podalje od gradskih trgovačkih putova koji vode prema moru. Stoga je idealna destinacija za turiste koji žele istražiti nešto novo i pritom se odmoriti u kućama za odmor u miru i tišini. Postoje brojni srednjovjekovni dvorci, tipična arhitektura kojom su građena slavonska sela, prostrane hrastove šume, riječni virovi i konji lipicanci samo su dio ruralnog turizma Požeško-slavonske županije (Perše, 2019.).

Požeško-slavonska županija sadrži veliki broj smještajnih kapaciteta za turiste koji odluče ostati istraživati županiju i uživati u njenim dobrima više dana. Sadrži 3 hotela, od kojih je jedan i dvorac (Slika 2.) Kutjevo 9 kuća za odmor, 11 smještajnih kapaciteta uređenih u ruralnom stilu, 18 apartmana, 18 privatnih smještaja, 19 prenoćišta i 1 soba (Turizam PSŽ/Hoteli).

Slika 2. Dvorac Kutjevo

Izvor: <https://www.tzkutjevo.hr/sight-details/dvorac-kutjevo/>

3.2.3. Destinacije u Požeško-slavonskoj županiji

Požega

Požega je smještena u sredini kotline, te nju okružuju Papuk, Psunj, Požeška gora, Krndija i Dilj. U gradu stanuje 26.403 ljudi. Požega se prvi put spominje 1227. godine, kada je požeška tvrđa postala kraljevski posjed (Slika 3). U srednjem vijeku je imala važnu ulogu, kao i suvremeno doba. U Požegi je 1699. godine osnovana prva slavonska gimnazija. U 18. stoljeću doživljava najveću renesansu. U gradu počine razvoj bankarstva, počinje se osnivati pošta, ljekarna i škole. Godine 1765. Požega postaje slobodan kraljevski grad zbog milosti Marije Terezije, te mu to donosi vlastito sudstvo, župnika, te poreze. U 19. stoljeću Požega dobiva naziv „Slavonska Atena“, te se osnivaju kulturna društva poput knjižnica, vatrogasnog i pjevačkog društva i tiskara. U Požegi su živjeli poznati javni i kulturni djelatnici poput Antuna Kanižlića, Vjekoslava Babukića, Miroslava Kraljevića i dr. danas je Požega važno gospodarsko i kulturno središte, te i sjedište Požeško-slavonske županije.

Slika 3. Požega

Izvor: <https://tzzps.hr/>

Kutjevo

Mali gradić Kutjevo ima 6.267 stanovnika. Poznat je po dugoj tradiciji uzgoja vinove loze (Slika 4), te po proizvodnji vina koje je danas svjetski priznato poput sivog i bijelog pinota, kutjevačke graševine, rajnskog rizlinga i traminca. Godine 1232. cisterciti su dolaskom na ovo područje podigli vinski podrum, a 1873. godine obitelj Turković je počela arhivirati kutjevačka vina, te je zbog toga danas kutjevački podrum nezaobilazan u turističkim izletima. U Kutjevu se danas održavaju konjičke utrke. Kutjevo obiluje s prirodnim bogatstvima koja mogu zaintrigirati turiste, a posebno su zanimljivi vetovački ribnjaci, ribolov, riblji specijaliteti i teniska igrališta. Kutjevo je središte vinogradarske i poljoprivredne djelatnosti „Zlatne doline“, a kutjevačko gorje, kutjevački dvorac i podrum su pozitivni aspekti za elitni turizam.

Slika 4. Kutjevački vinograd

Izvor: <https://tzzps.hr/>

Pleternica

Grad Pleternica je poznata u povijesti kao kulturno i prosvjetno središte i trgovište. Danas ima 11.286 stanovnika. Prvi put se spominje 1355. godine po župnoj crkvi kao Pleternik i Sveti Nikola. Godine 1779. je osnovana škola u Pleternici. Pjevačko društvo je osnovano u 20. stoljeću. Pleternica se danas gospodarski jača najviše zbog drvne industrije. Turistima je omogućen lov i ribolov, šetnje po proplancima, brdima i šumama, te razne druge aktivnosti ruralnog turizma.

Pakrac

Grad Pakrac se nalazi u zapadnoj Slavoniji u dolini rijeke Pakre. Ima 8.482 stanovnika. U povijesnoj jezgri grada nalaze se sakralni objekti iz 18. stoljeća, te dvori baruna Trenka i Spahijski podrum (Slika 5). U Pakracu je najviše zastupljeno poljodjelstvo, stočarstvo, vinogradarstvo, šumarstvo, građevinska i drvna industrija. Ravna gora i Psunj, te rijeka Pakra odlična su mjesta za rekreaciju u okolini Pakraca. Veliki značaj pakračkom kraju pridonose talijanska naselja u kojima su očuvani talijanski jezik, običaji i kulinarstvo.

Slika 5. Spahijski podrum

Izvor: <http://tz-pakrac.hr/listings/spahijski-podrum/>

Lipik

Grad Lipik ima 6.175 stanovnika. Za renesansu Lipika zaslužna je obitelj Janković kao turističkog i lječilišnog mjesta. Povijest, tradicija i kultura je ono čime se građani Lipika ponose. Lipičke toplice imaju vodu koja je na stalnoj temperaturi od 60 stupnjeva celzijusa. U blizini Lipika turisti imaju mogućnost za lov i ribolov, te posjeduju kvalitetnu željezničku i cestovnu povezanost što je turistima veoma bitno.

3.2.4. Razvoj usluge smještaja turista u Požeško-slavonskoj županiji

„Požeško-slavonska županija po broju dolazaka turista i noćenjima je najlošija u Republici Hrvatskoj. Nalazi se na posljednjem mjestu iako posjeduje prirodna bogatstva i ljepote, te razne znamenitosti i bogat biljni i životinjski svijet. Požeško-slavonsku županiju u 2017. godini posjetilo je samo 13.284 turista, što je 0,6% od posjeta turista u cijeloj kontinentalnoj Hrvatskoj. Noćenja je ostvareno 0,72% od ukupnog broja noćenja kontinentalne Hrvatske, odnosno 30.611 noćenja. Statistika, osim što pokazuje jako loše ostvarenje dolazaka turista i noćenja, pokazuje i da čak 72,7 % noćenja čine domaći gosti“ (Sudarić i sur., 2019.).

Tablica 4. Noćenja turista u komercijalnim smještajima

Broj noćenja			
	Domaći	Strani	Ukupno
2010.	14427	4359	18786
2011.	18718	4909	23627
2012.	13948	5351	19299
2013.	17364	2012	22376
2014.	19900	4833	24733
2015.	19234	5122	24356
2016.	19582	6335	25917
2017.	21944	8667	30611
2018.	24179	11955	36134
2019.	28587	12899	28587

Izvor: <https://www.dzs.hr/>

3.2.5. Prednosti i nedostaci ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji

Požeško-slavonska županija ima mnoge pozitivne aspekte za mogućnost razvoja ruralnog turizma, ali i ima i mnogo nedostataka koji sprječavaju razvoj. U Tablici 5. su navedene prednosti i nedostaci razvoja ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji.

Tablica 5. Prednosti i nedostaci razvoja ruralnog turizma Požeško-slavonske županije

PREDNOSTI	NEDOSTATCI
Povoljan geografski položaj	Odlazak mladog stanovništva iz županije
Jedinstveni krajobraz	Nedostatak smještajnih kapaciteta
Vrijedni lokaliteti prirodne baštine	Nedovoljna ulaganja u marketing
Bogatstvo kulturne baštine	Nerazvijena turistička infrastruktura
Očuvana priroda	Nedovoljan broj zaposlenih u turističkim djelatnostima
Tradicionalna slavonska gastronomija	Neorganizirana turistička ponuda
Tradicija bavljenja vinogradarstvom i vinarstvom	Nepovezanost subjekata u turizmu
Tradicijski običaji	Nepostojanje točnog popisa svih pružatelja usluga ruralnog turizma u županiji

Izvor: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/pmf:4825>

3.3. Opis ruralnih gospodarstava u Požeško-slavonskoj županiji

3.3.1. Eko gospodarstvo Božić

Eko gospodarstvo Božić je veoma jedinstveno te je za to i dobilo i nacionalno priznanje „Suncokret ruralnog turizma“. Eko gospodarstvo Božić prostire se uz rijeku Pakru ispod Lipičkih vinograda. Oni imaju jednu edukativnu komponentu u pristupu gostima po čemu su jedinstveni u Hrvatskoj. Svoje goste podučavaju različitim stvarima o ekološkoj poljoprivredi i ekologiji. Osnovnoškolce podučavaju kako se uzgaja hrana kroz praktični rad u eko povrtnjaku i voćnjaku (Slika 6). Srednju generaciju podučavaju o tehnologiji proizvodnje, dok stariju dobnu skupinu o utjecaju ekološki certificirane hrane na zdravlje. Sam princip ruralnog turizma na gospodarstvu je podijeljen na tri dijela: Prvi je tradicijska baština koja se vidi u malom etno muzeju (Slika 7), drugi segment očuvanje prirode, a treći segment na kojem je zasnovano gospodarstvo je promocija ekološke poljoprivrede i ekološki certificirane hrane. Eko gospodarstvo sadrži manji broj smještajnih kapaciteta, ali imaju odličnu gastronomsku ponudu (034 Portal/OPG Božić). Hotel za kukce je veoma zanimljiv (Slika 8). U hotelu za kukce

fokusirali su se na solitarne pčele, uholaže, bubamare i zlatooke (Radio Vallis Aurea/OPG Božić).

Slika 6. Voćnjak na Eko gospodarstvu Božić

Izvor: <https://www.compas.com.hr/clanak/10/1728/opg-bozic-dobitnici-nacionalnog-priznanja-za-promicanje-ekoloske-poljoprivrede-i-turizma.html>

Slika 7. Etno muzej na Eko gospodarstvu Božić

Izvor: <https://www.rva.hr/vijest/2016/3341-zdenka-bozic-prava-sam-slavonka-ljubav-prema-zemlji-najveca-je-na-svijetu>

Slika 8. Hotel za kukce na Eko imanju Božić

Izvor: <https://www.rva.hr/vijest/2016/3341-zdenka-bozic-prava-sam-slavonka-ljubav-prema-zemlji-najveca-je-na-svijetu>

3.3.2. Ranč Čondić

Prostrano obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo obitelji Čondić koje se prostire na 25 hektara, smješteno je u malom selu pokraj Pleternice u Kadanovcima. Vlasnici Robert i Ljerka Čondić prošli su veliku muku dok su otvorili svoje imanje. Godine 2008. su počeli s izgradnjom vikendice na današnjem imanju, tijekom 10 godina otkupili su zemlju od 156 vlasnika, te sada imaju možda i najljepše uređeno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo u Požeško-slavonskoj županiji (Požeški vodič/Ranč Čondić). Na imanju posjeduju 15 vrsta drveća, 15 vrsta životinja (Slika 9), vidikovce, jezera, dječje etno igralište i šetnjice (Turistička zajednica grad Pleternica/Ranč Čondić). Za prehranu životinja obitelj Čondić obrađuje oko 8 hektara zemlje. Na imanju posjeduju i drvene bungalove (Slika 11) koji su dobili imena po ženskim imenima - Kata, Ana, Reza, Mara i Eva, te bungalov u bačvi Ambar. Na imanju je 5 akumulacijskih jezera (Slika 10), te je na njima gostima omogućena plovidba čamcem. Gostima nude hranu s vlastitog OPG-a poput čobanca, janjetine i peke. Smještajni kapacitet na imanju je trenutno 12 ležaja. Dva puta su dobili bespovratna sredstva u iznosu od 50.000 kuna od Ministarstva turizma, te planiraju povećati smještajne kapacitete (Večernji list/Ranč Čondić).

Slika 9. Životinje na ranču Čondić

Izvor: <https://www.vecernji.hr/biznis/bungalov-u-bacvi-je-ambar-ostali-nose-zenska-imena-1338866>

Slika 10. Akumulacijska jezera na Ranču Čondić

Izvor: <https://www.vecernji.hr/biznis/bungalov-u-bacvi-je-ambar-ostali-nose-zenska-imena-1338866>

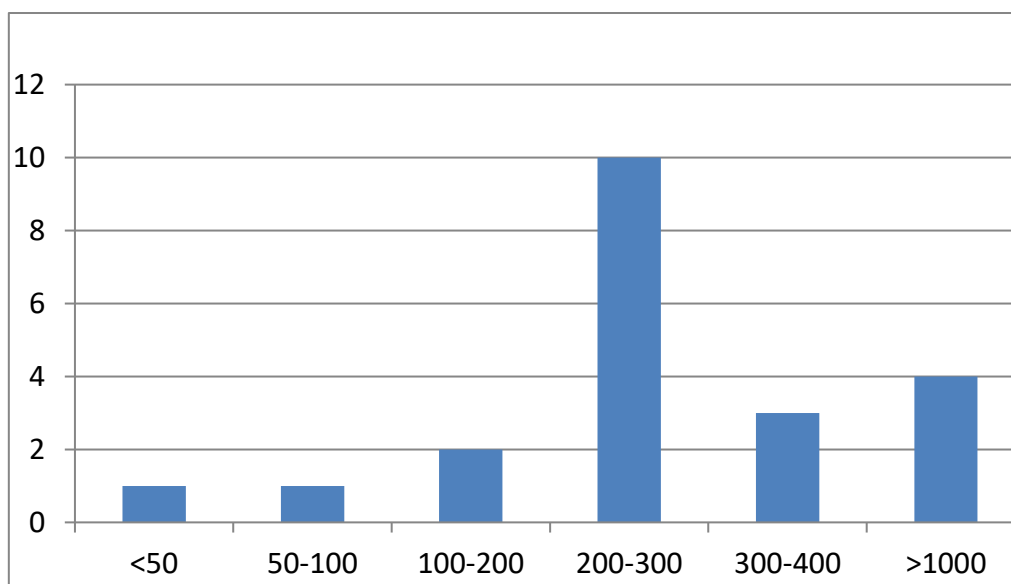
Slika 11. Drveni bungalovi na Ranču Čondić

Izvor: <http://pozeskivodici.com/deset-godina-ranca-condic-poceli-su-ga-uredivati-bez-komadica-vlastite-zemlje-a-sada-je-jedno-od-najljepsih-obiteljskih-imanja-u-zupaniji-s-preko-tisucu-posjetitelja-godisnje/>

3.4. Perspektive daljnjeg razvoja ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji

3.4.1. Struktura ponude ruralnog turizma

Prema anketnom istraživanju koje je provedeno među najznačajnijim pružateljima usluga ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji, koje je provela Sandra Mitrović, najveći broj objekata, tj. njih 9 od ukupno 21, ima poslovanje dugo 5-10 godina. Duljinu poslovanja 0-5 god., imaju tri objekta, po 3 objekta imaju poslovanje dugo 10-15 god. i 20-25.god., dok dva objekta imaju poslovanje dulje od 30 godina. Usluge prehrane i noćenja nudi 6 objekata, a uslugu samo noćenja nude 2 anketirana objekta. U ponudi aktivnosti, najviše su zastupljene prezentacije proizvodnje tradicionalnih proizvoda, te se nude u 10 objekata. Organizirani izleti nude se u 9 objekata. Radionice se nude u 4 objekta. Jahanje je uključeno u ponudu 4 objekta, ribolov u 4. Broj posjetitelja godišnje varira od objekta do objekta (Grafikon 1). Vlasnici ne ulažu dovoljno u marketing i ako bi to mnogo doprinijelo razvoju njihova poslovanja. Vlasnici se najviše oglašavaju ili promoviraju putem Interneta i društvenih mreža (Mitrović, 2018.).

Grafikon 1. Broj posjetitelja ruralnih objekata godišnje

Izvor: Mitrović, 2018.

Najveći problem pri bavljenju ruralnim turizmom je početak bavljenja ovom uslugom, gdje su potrebna osim prirodnih resursa i velika novčana ulaganja. Nedovoljan je broj zaposlenih u ruralnom turizmu. U objektima koji se bave ruralnim turizmom, najviše je zaposleno po 3 člana obitelji, rijetko koji objekt ima zaposlene radnike. U Požeško-slavonskoj županiji jako su izraženi nedovoljni smještajni kapaciteti, kvaliteta smještaja ne odgovara međunarodnim standardima što znatno odbija turiste i stvara lošu sliku o ruralnim objektima na području Požeško-slavonske županije. Također vlasnici ruralnih objekata često nailaze na velike administrativne i zakonske prepreke, što ih mnogo koči u razvoju svog poslovanja (isto).

3.4.2. Mogućnosti financiranja razvoja usluga ruralnog turizma

Razvoj turističkih usluga u ruralnim područjima podržava Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRD). U Hrvatskoj se iz ovog fonda financiraju dvije podmjere u okviru mjere 6 „Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja“. To su podmjera 6.2. i podmjera 6.4.

Podmjera 6.2. „Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima“ – ovom podmjerom se financira pokretanje nepoljoprivredne djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima uz očuvanje postojećih ili stvaranje novih radnih mjesta s

ciljem smanjenja depopulacije i poticanja održivog razvoja ruralnih područja. U okviru ove podmjere poljoprivredna gospodarstva smještena u naseljima do 5.000 stanovnika mogu uložiti 50.000 eura bespovratnih sredstava u razvoj novih usluga u turizmu.

Podmjera 6.4. „Ulaganja u stvaranje i razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti“ - ova podmjera podržava razvoj usluga u ruralnom turizmu za već aktivna poljoprivredna gospodarstva uz uvjet očuvanja postojećih ili stvaranje novih radnih mjesta s ciljem smanjenja depopulacije i poticanja održivog razvoja ruralnih područja. Prijavitelj može iskoristiti za svoj projekt najviše 200.000 eura s intenzitetom bespovratnih sredstava od 70%, a ulaganja se odnose na naselja do 5.000 stanovnika.

4. ZAKLJUČAK

U Hrvatskoj ruralni turizam predstavlja važan čimbenik u poboljšanju razvoja ruralnog prostora, koji pridonosi očuvanju običaja i tradicije, čuva okoliš, čuva ekološku proizvodnju i pridonosi razvoju ruralnih područja i ruralnih turističkih gospodarstava. Ruralni turizam obiluje raznim oblicima turizma u ruralnim područjima poput lovnog, ribolovnog, gastronomskog turizma i drugih oblika. Požeško-slavonska županija se odlikuje bogatom kulturnom baštinom i jedinstvenim krajobrazom što je velika prednost za bavljenje ruralnim turizmom. Požeško-slavonska županija je odlična destinacija za turiste koji žele odmor, no trenutno je turisti malo posjećuju. Prema istraženju literaturi u Požeško-slavonskoj županiji imamo tridesetjednog pružatelja usluga ruralnog turizma. Bogatstvo ponude vidljivo je na izabranim primjerima Eko gospodarstva Božić i Ranča Čondić. „Eko gospodarstvo Božić“ je zbog svoje različitosti u smislu edukativnih programa o ekološkoj poljoprivredi te rustikalnim uređenjem privuklo turiste diljem Hrvatske. U turističkim gospodarstvima koji se bave ruralnim turizmom na području Požeško-slavonske županije zaposleni su vlasnici, članovi obitelji i radnici. Prema anketnom istraživanju koje je provedeno među najznačajnijim pružateljima usluga ruralnog turizma u Požeško-slavonskoj županiji saznajemo da se pojedini vlasnici trude poboljšati svoju ponudu s raznim aktivnostima poput radionica, organiziranih izleta, jahanja i prezentacija, proizvodnje tradicionalnih proizvoda, no ne ulažu dovoljno u marketing. Također saznajemo da se veoma mali broj bavi ruralnim turizmom na području Požeško-slavonske županije. Pružatelji ovih usluga nisu dovoljno međusobno povezani, te nemaju dovoljna novčana sredstva za poboljšanje svoje ponude. U budućnosti se može očekivati novi turistički razvoj Požeško-slavonske županije zbog mogućnosti financiranja investicijskih ulaganja u ruralni turizam putem Programa ruralnog razvoja i drugih programa koji vrednuju potencijale prirodnih područja i potiču razvoj raznovrsnih oblika kontinentalnog turizma poput lovnog, arheološkog, istraživačkog, zdravstveno-rekreacijskog, izletničkog, ruralnog, ribolovnog, ekološkog i vinskog turizma.

5. POPIS LITERATURE

- 1) Bašić Palković, M. (2018).: Održivosti i buduće perspektive razvoja ruralnog turizma požeško-slavonske županije. Diplomski rad. Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek. <https://repozitorij.fazos.hr/islandora/object/pfos:1461> (pristupljeno: 21.12.2020.)
- 2) Hajdinjak, K. (2017).: Ruralni turizam u funkciji ruralnog razvoja. Završni rad. Ekonomski fakultet. Sveučilište u Splitu. <https://repozitorij.efst.unist.hr/islandora/search/ruralni%20turizam%20u%20funkciji%20ruralnog%20razvoja?type=dismax> (pristupljeno: 22.12.2020.)
- 3) Mitrović, S. (2018).: Baština Požeško-slavonske županije u funkciji ruralnog turizma. Diplomski rad. Prirodoslovno-matematički fakultet. Sveučilište u Zagrebu. <https://zir.nsk.hr/islandora/object/pmf:4825> (pristupljeno: 21.12.2020.)
- 4) Perše, M. (2019).: Seoski turizam u Požeško-slavonskoj županiji. Diplomski rad. Veleučilište u Požegi. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:112:693243> (pristupljeno: 22.12.2020.)
- 5) Sudarić T., Zmaić K., Deže J., Kristić J., B. Palković M. (2019).: Mogućnosti održivog razvoja ruralnog turizma Požeško-slavonske županije. Zbornik radova. Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Zagreb, Hrvatska. <https://www.bib.irb.hr/987077> (pristupljeno: 21.12.2020.)

-
- 6) *Državni zavod za statistiku https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_01/h01_01_01_zup11.html (pristupljeno: 21.12.2020.)
 - 7) *Compas/OPG Božić: Voćnjak na Eko gospodarstvu Božić. <https://www.compas.com.hr/clanak/10/1728/opg-bozic-dobitnici-nacionalnog-priznanja-za-promicanje-ekoloske-poljoprivrede-i-turizma.html> (pristupljeno: 27.12.2020.)
 - 8) *034 Portal/OPG Božić: Etno muzej na Eko gospodarstvu Božić. <https://www.034portal.hr/index.php?id=20299> (pristupljeno: 27.12.2020.)
 - 9) *034 Portal/OPG Božić: Hotel za kukce na Eko gospodarstvu Božić. <https://www.034portal.hr/index.php?id=20299> (pristupljeno: 27.12.2020.)
 - 10) *Cimerfraj/Budućnost ruralnog turizma u Hrvatskoj: Prikaz međudnosa ruralnog, seoskog i turizma na turističkom ruralnom gospodarstvu. <http://www.apartmanija.hr/zajednica/aktualno/ruralni-turizam> (pristupljeno: 27.12.2020.)

- 11) *Turizam Požeško-slavonske županije/Dokumenti: Poslovnik o radu turističkog vijeća. <https://tzzps.hr/dokumenti/dokumenti/> (pristupljeno: 27.12.2020.)
- 12) *Turistička zajednica grad Pleternica/Ranč Čondić. <https://tz.pleternica.hr/lokacije/ranc-condic/> (pristupljeno: 27.12.2020.)
- 13) *Večernji list/Ranč Čondić. <https://www.vecernji.hr/biznis/bungalov-u-bacvi-je-ambar-ostali-nose-zenska-imena-1338866> (pristupljeno: 27.12.2020.)
- 14) *Požeški vodič/Ranč Čondić. <http://pozeskivodic.com/deset-godina-ranca-condic-poceli-su-ga-uredivati-bez-komadica-vlastite-zemlje-a-sada-je-jedno-od-najljepsih-obiteljskih-imanja-u-zupaniji-s-preko-tisucu-posjetitelja-godisnje/> (pristupljeno: 27.12.2020.)
- 15) *Turistička zajednica grada Pakraca/Spahijski podrum <http://tz-pakrac.hr/listings/spahijski-podrum/> (pristupljeno: 9.2.2021.)
- 16) *Turistička zajednica Požeško-slavonske županije <https://tzzps.hr/> (pristupljeno: 5.2.2021.)